

Brüssel, 28. aprill 2026
(OR. en)

8435/26

AG 70
SIMPL 79
BETREG 3
IA 96

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	28. aprill 2026
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2026) 380 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA NÕUKOGULE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE Lihtsam, selgem ja paremini täidetav ELi normistik

Strasbourg, 28.4.2026
COM(2026) 380 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA NÕUKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA
REGIOONIDE KOMITEELE**

Lihtsam, selgem ja paremini täidetav ELi normistik

Euroopa Liit seisab pöördepunktis. Geopoliitiline keskkond on pingeline, majandus surve all ning ELi julgeolekut ja demokraatlikku riigikorda ähvardavad ohud. Samal ajal teeb EL kiireid jõupingutusi, et ületada edasiminekut pidurdavad struktuurilised tõkked ning parandada tingimusi konkurentsivõimelise, innovatiivse ja kestliku sotsiaalse turumajanduse arenguks. Selliste jõupingutuste osaks peab olema ka lihtne, tõhus, läbipaistev ja täidetav õigusraamistik, mis on kindlalt ankurdatud õigusriiklusesse ja võimaldab ühtse turu täielikku integreerimist. Peamine on see, et Euroopa oleks ühtne ning kasutaks ära oma tugevaid külgi ja säilitaks konkurentsieeliseid. Sealjuures peab ELi õiguse täitmise tagamine olema strateegiline, nii et erilist tähelepanu pöörataks valdkondadele, mis mõjutavad inimesi ja ettevõtteid enim. ELi normide kvaliteet ja täidetavus kujundavad ka liidu suutlikkust tegutseda väljaspool liitu ja levitada oma standardeid, aidates seeläbi kaasa ELi majandusjulgeolekule ja ülemaailmsele mõjule.

Nagu on kinnitanud OECD,¹ on komisjonil kasutada üks kõige nüüdisaegsemaid parema õigusloome süsteeme, mis tugineb tõenditele, mõjuanalüüsile ja ulatuslikule konsulteerimisele sidusrühmadega. Samal ajal on EL astunud püüdlikke samme, et tugevdada ühtset turgu, kodanike õigusi ja põhivabadusi ning kaitsta õigusriiklust. Sellest hoolimata tuleb kodanikel, ettevõtjatel ja haldusasutustel teha sageli nii ELi kui ka riiklikul tasandil tegemist keerukate, ülemäära kokkuvõtlike ja mitmeti mõistetavate õigussätetega. Samavõrra tekitavad tusk ka ELi aktide pikale veniv ülevõtmine ja rakendamine, probleemid õigusaktide täitmise tagamisega, bürokraatlikud takistused ja asjatu riiklik ülereguleerimine.

ELi õiguse killustatud, hilinevad ja poolik rakendamine takistab ELi poliitikaeesmärkide saavutamist, nõrgestab ühtset turgu ning õõnestab ELi konkurentsivõimet ja kerksust. ELi õiguse pikaajalised ja olulised rikkumised võivad õõnestada ka õigusriiklust, mis on praeguses ülemaailmses olukorras surve all. Õigusriigi põhimõtte järgimine ei ole üksnes ELi väärtuste küsimus. See on vajalik õiguskindluse, prognoositavuse ning soodsa investeerimis- ja ettevõtluskeskkonna jaoks.

Käesoleva teatisega ajakohastatakse seda, kuidas ELi õigusakte kavandatakse ja rakendatakse ning kuidas tagatakse nende täitmine, püüdes ühtlasi kooskõlas tegevuskava „Üks Euroopa, üks turg“² eesmärkidega tagada õigusaktide selgust, erksust ja eesmärgipära. Et lihtsustada oma poliitikaeesmärkide saavutamist, suurendada konkurentsivõimet, parandada õiguskindlust ning reageerida pakilistele vajadustele kiiremini ja tõhusamalt, on ELil vaja sujuvat menetlust, tugevdada ettepanekute tõendusbaasi ja tagada range proportsionaalsus. Neid eesmärke silmas pidades nähakse käesoleva teatisega ette meetmed ELi kõigi poliitikavaldkondade õigusaktide paremaks rakendamiseks ja kiiremaks täitmiseks. Strateegiliselt võib tähtsamaks pidada ühtset turgu reguleerivaid norme, mistõttu pööratakse neile erilist tähelepanu.

Uued ELi algatused peaksid lähtuma parema õigusloome põhimõtetest, sealhulgas lõimitud lihtsuse põhimõttest. Nendega peaksid kaasnema kvaliteetsed mõjuhinnangud ja need peaksid aitama kõige tõhusamal viisil kaasa liidu poliitikaeesmärkide saavutamisele. Käesolevas teatises esitatud meetmed ja põhimõtted leiavad tee ka parema õigusloome suunistesse ja töövahenditesse ning neid hakatakse rakendada järk-järgult, meetmeid hoolikalt prioriseerides. Samuti tuleks vajaduse korral vaadata läbi kehtivad õigusaktid, et tagada nende jätkuv asjakohasus ja parandada seotud õigusaktide sidusust. Sel eesmärgil on käesolevale

¹ OECD õiguspoliitika ülevaade, 2025, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/04/oecd-regulatory-policy-outlook-2025_a754bf4c/56b60e39-en.pdf.

² https://commission.europa.eu/document/5445de81-9481-4335-9902-9756159ba614_en

teatisele lisatud regulatiivse korrastamise tegevuskava, millega võetakse vaatluse alla kaksteist prioriteetset valdkonda.

Komisjon küsis parema õigusloome kohta tagasisidekorjega³ sidusrühmade arvamusi. 27 riigist saadi ligikaudu 288 vastust⁴. Üldiselt peavad sidusrühmad parema õigusloome vahendeid ELi õigusloome kvaliteedi jaoks väga oluliseks. Neid vahendeid soovitatakse tugevdada ja ajakohastada, et tagada suurem läbipaistvus, parem aruandlus ja õiguslik stabiilsus.

1. LÕIMITUD LIHTSUSE PÕHIMÕTE

Ühtse turu sidususe ja tõhususe parandamiseks soovib komisjon jõuda selleni, et uutes seadusandlikes ettepanekutes hoidutaks regulatiivsest keerukusest ja killustatusest. Vähene lihtsus ja selgus kuuluvad peamiste mureküsimate hulka, mille sidusrühmad tagasisidekorjes tõstatasid, rõhutades, et õiguslik lihtsus peab olema tagatud kohe kavandamisest peale.

Lõimitud lihtsuse põhimõtte kohaseks võib pidada ettepanekut siis, kui need, kellele see on suunatud, saavad hõlpsasti aru:

- mis on selle eesmärk,
- kes peab mida ja millal tegema,
- kuidas uued õigused ja kohustused suhestuvad olemasolevatega,
- kuidas saavutatakse nõuete järgimine ja
- mis juhtub siis, kui kohustusi ei täideta?

Õigusaktid peaksid olema selged, et tagada nende sujuv rakendamine ning järjepidev ja prognoositav kohaldamine, sealhulgas ametiasutustes ja kohtutes. Komisjon püüab oma tulevastes seadusandlikes ettepanekutes lõimitud lihtsuse põhimõtte aluseks võtta ning kutsub ka Euroopa Parlamenti, nõukogu ja liikmesriike üles sellest oma kohustuste täitmisel lähtuma.

Lõimitud lihtsuse põhimõttel on mitu mõõdet, mida allpool ükshaaval vaadeldakse.

Regulatiivne distsipliin

Tulemuslikuma ja tõhusama õigusraamistiku loomiseks peab Euroopa keskenduma kõige pakilisematele probleemidele ja riskidele. ELi õiguses subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järjepidevaks kohaldamiseks tuleb rakendada regulatiivset distsipliini. See võimaldab liidul suunata oma jõupingutused ja ressursid valdkondadesse, kus ELi tasandi meetmed on vajalikud, annavad kõige rohkem lisaväärtust ja on proportsionaalsed.

Distsipliin ja prioriseerimine on vajalikud ka rakendusaktide puhul, et ELi õigusaktid ei muutuks liiga mahukaks, keeruliseks ja kulukaks. Tulevastes seadusandlikes ettepanekutes püüab komisjon saavutada seda, et delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktide volitused on hästi kavandatud ning ELi õigusnormide või rahvusvaheliste kohustuste tulemuslikuks rakendamiseks ja täitmise tagamiseks rangelt vajalikud. Samuti kutsub komisjon Euroopa

³ Tagasisidekorje <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/16232-Teatis-parema-oigusloome-kohta-et>.

⁴ – Vastajate hulka kuulusid ettevõtjate ühendused (100), valitsusvälised organisatsioonid (65), ELi kodanikud (29), ettevõtjad (22), ametiasutused (22), muud (16), ametiühingud (12), akadeemilised/teadusasutused (11), keskkonnaorganisatsioonid (5), tarbijaorganisatsioonid (4) ja kolmandate riikide kodanikud (2).

Parlamenti ja nõukogu üles kohaldama kogu õigusloomeprotsessi vältel samasugust distsipliini.

Ühtse turu süvendamiseks ning ELi majanduse ülemaailmse atraktiivsuse suurendamiseks on vaja leida sobivad õiguslikud vahendid ja sobiv ühtlustamise tase. Õigusakti valik peab olema hästi põhjendatud, põhinema aluslepingutel ning olema kooskõlas eesmärgi ja sisuga⁵. Küsimustes, millel on tugev ühtse turu mõõde ja kus ELi pädevus seda võimaldab,⁶ tuleks laiemalt kasutada vahendina ammendavaid määrusi, mille abil saab hoida ära kohustuste kuhjumist ja regulatiivset killustatust, aga ka vähendada ülereguleerimist. Sellistel juhtudel tuleks eelistada täielikku ühtlustamist ning erandeid teha vaid väga hästi põhjendatud juhtudel.

Õigusaktide tulevikukindlus ja kohandatavus

Üha kiireneva tehnoloogilise arengu ja geopoliitiliste raputuste keskel tuleb innovatsiooni ja majanduskasvu edendamiseks koostada ELi ja riikliku tasandi õigusakte nii, et jätta piisavalt ruumi edasiste muutustega kohanemiseks. See tähendab, et õigusnormid peavad olema innovatsioonisõbralikud, tuginema ettevaatavatel ja pikemat perspektiivi arvestavatel kaalutlustel, kuid tagama ka ühtsel turul investeerimiseks ja tegutsemiseks vajaliku õiguskindluse ja usalduse. Samuti võtab komisjon endale ülesandeks vaadata õigusnormid läbi ja ajakohastada neid, kui see on olude ja tehnoloogiliste muutustega kohanemiseks vajalik.

Kavas on ka hakata kasutama aegumisklausleid, millega seada õigusaktide kehtivusele kindel lõppkuupäev. Aegumisklauslid, eriti kui koos nendega rakendada õigeaegset järelevalvet ja hindamist, aitaks ära hoida normide ja aruandlusnõuete kuhjumist. Kui õigusaktid ei ole enam asjakohased, tuleb need kehtetuks tunnistada. Õigusaktide aegumis-, järelevalve- ja hindamisklauslite sõnastus on kavas standardida ja ühtlustada.

Õigusaktide õhedus ja parem mõistetavus

Iga inimene peab saama tõrgeteta aru õigustest ja kohustustest, mis neile õigusaktidest tulenevad. Samuti on väga oluline õigusaktide rakendamise ajakava. Seepärast parandab komisjon EUR-Lexi⁷ olevaid õigusaktide kokkuvõtteid, et esitada neis selgelt aktidest tulenevad õigused ja kohustused ning tõsta esile liikmesriikide rakendamiskohustused. Samuti on komisjonil kavas: i) parandada koostöös teiste institutsioonidega juurdepääsu ELi õigusaktidele, muutes need mh masinloetavaks; ii) teha rohkemate õigusaktide konsolideeritud versioonid kiiremini kättesaadavaks, et põhiõigusakte ja nendesse hiljem tehtud muudatusi saaks lugeda ühe tekstina; iii) arendada edasi Euroopa õigusandmeruumi, et tagada lihtne veebipõhine juurdepääs ELi ja liikmesriikide tasandil kohaldatavatele ajakohastatud õigusaktidele ja kohtupraktikale⁸. Aruandlusnõuete väljatöötamisel rakendab komisjon ühekordsuse põhimõtet ja teeb teabeallikad kergesti leitavaks.

⁵ Direktiivid nõuavad ülevõtmismeesmeid ja võimaldavad liikmesriikidele rakendamisel suuremat paindlikkust, määrused on aga vahetult kohaldatavad ja nendega reguleeritakse asjaomast poliitikavaldkonda nii, et liikmesriikidel ei ole vaja täiendavaid põhjapanevaid õigusmeesmeid võtta.

⁶ Sellisel juhul katavad ELi tasandi õigusnormid kogu õigusaktis käsitletava valdkonna täielikult ning toimivad iseseisva ja ammendava normistikuna.

⁷ EUR-Lexi kaudu on võimalik pääseda ligi ELi õigusele, sealhulgas autentsele *Euroopa Liidu Teatajale*, ELi õigusaktide konsolideeritud versioonidele (millel pole õiguslikku toimet), õigusaktide kokkuvõtetele ja kohtupraktikale. See on ELi õiguse ja sellega seotud dokumentide terviklik veebipõhine hoidla, mis võimaldab kasutajatel dokumente otsida, sirvida ja alla laadida ning jälgida seadusandlike ettepanekute edenemist.

⁸ Komisjoni tööprogramm „Digitaalne õigusemõistmine @2030“ (COM(2025) 802).

Komisjon muudab seadusandlike ettepanekute alguses esitatavate põhjenduste teksti standardsemaks. Selle asemel, et õigusakti sätteid lihtsalt ümber sõnastada ja viidata väheseotud poliitilistele algatustele või eesmärkidele, hakatakse nendes senisest enam esitama õigusakti põhjuseid ning antakse juhiseid, kuidas sätteid tõlgendada. Ka Euroopa Parlament ja nõukogu saavad aidata muuta õigusloomeprotsessi käigus põhjendusi sujuvamaks.

Õigusraamistiku järjepidevuse ja sidususe parandamisel tugineb komisjon juba varem kasutatud tavadele, nagu õigusaktide kodifitseerimine⁹ ja uuesti sõnastamine¹⁰. Mõlema puhul asendatakse seni kehtinud õigusaktid ja nende muudatused¹¹ ning tunnistatakse need kehtetuks, mis aitab muuta õigusraamistikku sidusamaks ja arusaadavamaks, et kõigil sidusrühmadel oleks lihtsam seda mõista ja kohaldada. Nende meetodite puhul on siiski oluline, et kaasseadusandjad järgiksid oma kohustust mitte avada uuesti õigusaktide muid elemente.

Ühtne ja õhedam õigusraamistik nõuab ka õigusaktidevahelise seose selgitamist ning kattuvuste ja üleliigsete sätete kõrvaldamist. Mingi kindla valdkonna või tegevuse suhtes kohaldatavad seadused ja sätted peaksid pigem täiendama või asendama üldisemalt kohaldatavate aktide sätteid, selle asemel et neid lihtsalt üle korrata. Samuti tuleks uute normidega võtta käsile regulatiivsed lüngad, mitte korrata kehtivaid õigusakte. Uute ja varasemate sätete vahel tuleks tagada täielik järjepidevus, selgus ja sidusus.

Komisjon võtab kohustuse tagada uute poliitikaettepanekute ettevalmistamisel nende põhimõtete järgimine ning jätkab ühtlasi jõupingutusi, et vaadata läbi kehtivad õigusaktid sellistes valdkondades, kus regulatiivne killustatus on hakanud enim tooni andma, alustades nendest, mida on kirjeldatud käesolevale teatisele lisatud regulatiivse korrastamise tegevuskavas.

Realistlikud ülevõtmis- ja rakendamistähtajad

Et valmistuda uute normide tulekuks ja mõista, mida nende järgimine kaasa toob, vajavad inimesed, ettevõtjad ja valitsusasutused piisavalt aega. Tagasisidekorjes väitsid sidusrühmad, et kohe õigusakti kavandamise etapist peale tuleks pidada silmas seda, kuidas seda hakatakse rakendada. Sellega seoses tõstatati küsimus, et õigusaktide ülemineku- ja rakendusperiood ei võimalda alati uute sätete kehtima hakkamiseks piisavalt valmistuda.

Seega võtab komisjon kohustuse pöörata suurt tähelepanu sellele, et õigusaktide kavandamisel mõeldakse ka rakendamisele. Rakendama hakatakse põhimõtet „kõigepealt mõtle väikestele“, millega peetakse silmas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vajadusi ja suutlikkust¹².

Samuti suurendab komisjon jõupingutusi selleks, et tagada ülevõtmise ja rakendamise tähtaegade teostatavus ja usaldusväärsus ning tuginemine rakendusmeetmete ja digivahendite väljatöötamiseks kuluva aja arvestamisel realistlikele hinnangutele, andes nii ettevõtjatele ja

⁹ 20. detsembri 1994. aasta institutsioonidevaheline kokkulepe õigusaktide tekstide ametliku kodifitseerimise kiirendatud töömeetodi kohta (EÜT C 102, lk 2), [EUR-Lex - 31996Y0404\(02\) - ET - EUR-Lex](#)

¹⁰ 28. novembri 2001. aasta institutsioonidevaheline kokkulepe õigusaktide uuesti sõnastamise tehnika süstemaatilise kasutamise kohta (EÜT C 77, lk 1), [EUR-Lex - 32002Q0328 - ET - EUR-Lex](#).

¹¹ *Vertikaalse* kodifitseerimise korral koondatakse õigusakt ja selle muudatused uude õigusakti; *horisontaalse* kodifitseerimise korral koondatakse uude õigusakti seotud küsimusi hõlmavad põhiõigusaktid ja nende muudatused. Kummalgi juhul ei tehta sisulisi muudatusi. *Uuesti sõnastamise* puhul sisaldab uus õigusakt ühes tekstis varasema õigusakti sisulisi muudatusi ja muutmata sätteid.

¹² Kui VKEdega kaasnev regulatiivne risk on väike, tuleks nende suhtes rakendada kohustustest vabastamist, ning neile tuleks anda juurdepääs toetusmeetmetele, kui normide järgimine on kulukas ja vajab tõlgendamist. Vajaduse korral tuleks arvesse võtta ka väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate erivajadusi.

riiklikele ametiasutustele piisavalt aega kohanemiseks. Uute õigusaktide ettepanekute tegemisel kaalutakse süstemaatiliselt võimalust kasutada klausleid, millega näha ette omandatud õiguste säilitamine, ajapikendus või kohustuste katseline ja järkjärguline kohaldamine. Samuti kutsub komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles pöörama kogu õigusloomeprotsessi vältel nendele küsimustele erilist tähelepanu.

Uue tehnoloogia kasutamine

Lähtudes poliitikakujunduse digivalmiduse põhimõttest, tuleb kohe õigusloomeprotsessi alguses teha kindlaks asjaomase algatuse digiaspektid, et neid edasises protsessis süstemaatiliselt arvesse võtta. See aitab muuta õigustikku struktuurilt sidusamaks, hõlbustab poliitika digitaalset rakendamist ning võimaldab veelgi vähendada halduskoormust¹³. Tiptasemel tehnoloogia, sealhulgas tehisintellekti kasutamine võib aidata ka parandada õigusaktide kvaliteeti ja vähendada õigustekstide regulatiivseid lahknevusi.

Sellela seoses töötab komisjon välja uut IT-vahendit, mis aitab ELi õigusakte ja rakendusakte lihtsamini hallata ning teha kindlaks kattuvused, lüngad ja tarbetu keerukuse. Samuti täiustatakse veelgi ELi elektroonilist õigusaktide koostamise vahendit EdiT, mis aitab parandada kavandatavate õigusaktide selgust ja järjepidevust. Need meetmed lihtsustavad õigusaktide ettevalmistamist, parandavad juurdepääsetavust ja prognoositavust, aidates seega ühtlasi vähendada halduskoormust. Õigusaktide koostamist ja järjepidevust aitavad saavutada ka standardklauslid, sealhulgas väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks soodsad sätted.

Samuti aitavad komisjoni ettepanekute õiguslikku kvaliteeti tagada ja lõimitud lihtsuse põhimõtet poliitikatsüklis kinnistada koolitused ja suunised. Selleks teeb komisjon investeeringuid oma õigusaktide koostamise spetsialistide oskuste parandamisse, nähtes ette kohustusliku koolitusprogrammi ja õigusaktide koostamise ajakohastatud suunised. Parimate tavade ja ülalnimetatud põhimõtete edendamiseks luuakse õigusliku kvaliteedi korrespondentide võrgustik.

Lõimitud täidetavuse põhimõte

Õigusaktide lõimitud lihtsuse põhimõte aitab muuta liikmesriikide ja ettevõtjate kohustused selgemaks ja mõistetavamaks, hõlbustades nõuete järgimist õigusnormide kavandamise algetappidest peale. ELi õigusnormide rakendamine, järelevalve ja täitmine peaks olema lihtne, kuid nende kuritarvitamine ja neist kõrvalahoidmine raske. Eelkõige tähendab see, et ELi õigusaktide kavandamise esimestest etappidest peale tuleb pidada silmas seda, milliste mehhanismidega tagada nende täitmine. Ehkki lõimitud järelevalve- ja täitemehhanismid võivad olla abiks eri tüüpi õigusaktide juures, on need eriti asjakohased määruste puhul, mis on vahetult kohaldatavad. Kaaluda võib mitmesuguseid mehhanisme, kuid seni on eri olukordades olnud abi järgmistest sammudest:

- määratakse kindlaks riiklikud täitevasutused ja nende täitevolitused, ühtlustades võimaluse korral piisaval määral karistusi;
- komisjonile antakse teatavates valdkondades ulatuslikud volitused koguda teavet;

¹³ Poliitikakujunduse digivalmiduse põhimõtte kohaselt tuleb digimõjuga seadusandlikele ettepanekutele lisada finants- ja digiselgitus, <https://interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/digital-ready-policy-making/digital-ready-policy-making-dprm-framework>.

- liikmesriikide õigusaktide eelnõude juures rakendatakse eelteavituse mehhanismi¹⁴ ehk ulatuslikku kohustust teavitada komisjoni ja saada komisjonilt siduv vastavushinnang, mille abil saaks kõrvaldada leitud probleemid enne, kui riiklikud meetmed vastu võetakse.

Komisjon hindab iga ettepaneku puhul, kas sellised lõimitud täidetavust käsitlevad sätted võiksid anda lisaväärtust, ja kasutab neid vajadust mööda. Samas püüab komisjon vähendada praeguste eelarvepiirangute juures sellisest korrast liikmesriikidele ja iseendale tulenevat halduskoormust.

Peamised meetmed

- Keskenduda **regulatiivse distsipliini** raames subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttele, sealhulgas delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktidega seotud volituste puhul.
- Eelistada ühtse turuga seotud küsimuste reguleerimisel **ammendavaid määrusi** ja rakendada **täielikku ühtlustamist**, kui see on õiguslikult teostatav ja asjakohane.
- Näha ette klauslid õigusaktide üle korrapärase järelevalve tegemiseks ja nende hindamiseks ning kasutada vajadust mööda **aegumisklausleid**, et tagada õigustiku vastavus muutuvate oludega.
- Kasutada rohkem **uuesti sõnastamist ja kodifitseerimist**, tagades sidususe valdkondlike ja üldiste õigusaktide ning olemasolevate ja uute õigusaktide vahel.
- Määrata parimate tavade meetodil kindlaks **põhjenduste standardelemendid- ja väljendid**, kasutades võimaluse korral institutsioonide vahel kokku lepitud standardsõnastust, ning muuta need **sisukamaks**.
- Kehtestada õigusaktide **ülevõtmise ja rakendamise realistlik ajakava** ning kaaluda selleks, et rakendamist lihtsustada, omandatud õiguste säilitamist ja kohustuste järkjärgulist kohaldamist võimaldavate klauslite süstemaatilist kasutamist.
- Arendada edasi ja kasutada **digivahendeid**, nagu elektrooniline koostamisvahend EdiT, mis on uus õigustiku haldamise vahend, täiustades samal ajal veelgi ELi õigusele juurdepääsu võimaldavat EUR-Lexi portaali ja arendades edasi Euroopa õigusandmeruumi.
- Luua kogu komisjoni hõlmav **õiguskvaliteedi korrespondentide võrgustik** ja näha õigusloojate jaoks ette ajakohastatud **suunistel põhinev kohustuslik koolitus**.
- Luua ELi õigusaktides tõhusamad **järelevalve- ja täitmise tagamise mehhanismid**, millega tagada õigusaktide **lõimitud täidetavus**, samuti luua eelteavitamise mehhanismid, millega alustada kavandamisestapist peale tegevust vastuolude ärahoidmiseks ELi õiguse rakendamisel.

¹⁴ See puudutab valdkondi ja liikmesriikide meetmeid, mis ei käi olemasolevate teavitamismehhanismide alla, näiteks neid, mis tulenevad ühtse turu läbipaistvuse direktiivist ja teenuste direktiivist.

2. PAREMA ÕIGUSLOOME RAAMISTIKU EDASINE TÄIENDAMINE

ELi õigusraamistik peab aitama leida rohtu tänapäevastele probleemidele, muu hulgas suurendama inimeste jõukust ja majanduse konkurentsivõimet, ning aitama võtta käsile ühiskondlikud, keskkonnaalased ja geopoliitilised murekohad. See nõuab probleemide paremat formuleerimist ning suuremat erksust, rangust, selgust ja prognoositavust.

Komisjoni parema õigusloome süsteem, mis sisaldab mõjuhindanguid, konsultatsioone ja hindamisi, on laialdaselt tunnustatud kui kvaliteetne rahvusvaheline võrdlusalus. Käesoleva teatisega tehakse sellesse piiratud parandusi, et sobitada seda paremini laiema probleemide ringiga. Muudatustega suurendatakse mõjuhindangute arvu ja asjakohasust, tagatakse õigusmeetmete kiireloomulisuse korral võimalikult usaldusväärne tõendusbaas ning sobitatakse eri tüüpi konsultatsioone omavahel paremini kokku. Uus raamistik jõustub kohe pärast paranduste tegemist, kuid rakendama hakatakse seda järk-järgult, kuni parema õigusloome suunised ja töövahendid on läbi vaadatud.

Rohkem mõjuhindanguid ja nende suurem sihipärasus

Oma ametiaja esimesel aastal on komisjon tegutsenud kiiresti ja otsustavalt, et võtta käsile mitmed viimaste aastakümnete kõige keerukamad geopoliitilised ja majanduslikud valupunktid. Sealhulgas on vastu võetud mitmeid kiireloomulisi seadusandlikke algatusi ja esitatud lihtsustamisetepanekuid¹⁵. Ehkki kõige kiireloomulisematel juhtudel võib olla vaja teha teatavatest parema õigusloome standarditest erandeid, võimaldavad käesolevas teatises kirjeldatud muudatused komisjonil lisada rohkematele algatustele mõjuhindang¹⁶.

Selle jaoks on vaja proportsionaalsuse põhimõtte rangemat ja struktureeritumat kohaldamist. Mõjuhindangutes hakatakse rohkem keskenduma sellele, mis on tegelikult oluline, st asjaomase ettepaneku peamistele majanduslikele, sotsiaalsetele ja keskkonnamõjudele. Lisaks on vaja teha selgemat vahet ühelt poolt keskse tähtsusega seadusandlikel algatustel ja teiselt poolt sihitatud algatustel¹⁷. Sellise lähenemisviisi puhul hangitakse vajalikud tõendid ja koostatakse analüüs vastavalt algatuste laadile ja nende eeldatavale mõjule, sealhulgas vajaduse korral vastavalt eeldatavale välismõjule.

Selleks on kavas mõjuhindangute ja hindamiste vorme muuta. Et keskenduda iga ettepaneku puhul rohkem mõjudele, mis on olulised ja asjakohased, on vaja hakata koostama kohe algusest peale mõjumaatriksit. Selle abil saab teha kindlaks põhilised mõjud ja analüüsimist vajavad olulised aspektid, millega määrata ära mõjuhindangu peamised teemad ning analüüsi ulatus ja põhjalikkus. Ka sellise sihipärasema ja sisutihedama analüüsi juures tuleb tugineda kulude ja tulude arvestusele, kastudes võimalikult palju arvandmeid ja statistikat. Nende eesmärkide saavutamisel püüab komisjon kasutada parimal viisil ära oma sisemised ressursid, võimekuse ja eksperditeadmised.

¹⁵ Nende seas on olnud ka mitmeid koondõigusakte ehk üksikuid õigusakte, millega muudetakse mitmeid teisi.

¹⁶ Mõjuhindang ei ole vajalik kõigi seadusandlike ettepanekute puhul, parema õigusloome vahendid, VAHEND #7. Mis on mõjuhindang ja millal on see vajalik?, https://commission.europa.eu/law/law-making-process/better-regulation/better-regulation-guidelines-and-toolbox/better-regulation-toolbox_en?prefLang=et.

¹⁷ Sihitatud algatused on sellised, mis ei muuda märkimisväärselt kehtivate õigusaktide poliitilisi eesmärke ja millega optimeeritakse nende tulemuslikkust ja tõhusust.

Kuna lähenemisviis on rangem, hakkab ka õiguskontrollikomitee tegema kvaliteedikontrolli suurema hulga poliitikaettepanekute kohta koostatud hindamiste üle. Laiendatud kontrolli puhul, mida sidusrühmad laialdaselt toetavad, võetaks arvesse ettepanekute mõjude laadi ja olulisust. Oluliste ettepanekute puhul jätkab õiguskontrollikomitee kommenteeritud arvamuste esitamist,¹⁸ samas kui sihitatud algatuste puhul esitab ta parandussoovitused, millest teavitatakse läbipaistvalt ja mida võetakse arvesse. Selle tulemusena paraneb selliste ettepanekute tõendite kvaliteet, mida komitee praegu ei kontrolli.

Kiirendatud menetluste miinimumnõuded

Et vältida olulist kahju, täita õiguslikke kohustusi või haarata kinni otsustava tähtsusega võimalusest, võib ELil olla vaja võtta kiireloomulisi meetmeid. Selle kohta, milliseid tõendeid peaks komisjon kiireloomuliste ettepanekute puhul kasutama, on olemas Euroopa Ombudsmani soovitused¹⁹. Kiirmenetluste kasutamise võimaluse tõstatasid ka tagasisidekorjes osalejad. Kuigi vastajad olid nõus sellega, et tõelises hädaolukorras võib olla vaja rakendada kiirendatud menetlusi, peaks konsulteerimine ja hindamine toimuma siiski võimalikult suures ulatuses.

Euroopa Ombudsmani soovitusi ja sidusrühmade kõhkclusi arvesse võttes püüab komisjon eristada tõelist kiireloomulisust ja tavapärast mugavust, hinnates iga meetme ajatundlikkust ja menetluse venimise eeldatavaid tagajärgi. Sealjuures võtab komisjon arvesse järgmisi parameetreid:

- kas esineb või on oodata vapustusi või kriise, sealhulgas liidu välissuhetes;
- millised on eeldatavad tagajärjed, kui kiireid meetmeid ei võeta;
- kui pikk on õigusaktides ettenähtud tähtaeg ning
- millised on poliitilised asjaolud, mis tingivad vajaduse kiireloomuliste meetmete järele.

Isegi kiireloomulistel juhtudel püüab komisjon koostada võimalikult põhjaliku tõendusbaasi. Selliste kiireloomuliste algatuste kohta, millel on eeldatavasti märkimisväärne mõju, püüab komisjon koostada võimaluse korral mõjuhinngu. Seejärel vaatab õiguskontrollikomitee mõjuhinngu läbi. Nõutavatest tähtaegadest lähtudes annab õiguskontrollikomitee otsustusprotsessi kohta soovitus, mille abil ettepanekut kujundada, arvestades samas kiire tegutsemise vajadusest tulenevaid piiranguid.

Et säilitada sidusrühmade sisuline kaasatus ka kiirendatud menetlustes, rakendab komisjon üldreeglina tagasisidekorjet. See annab ettevõtjatele, kodanikele, kodanikuühiskonnale, ametiasutustele ja muudele sidusrühmadele võimaluse algatuse kujundamisel osaleda. Et olla kindel, et kavandatud meetmed on tulemuslikud, tõhusad ja rakendatavad, saab praktilise teabe kogumiseks korraldada eri sidusrühmadega sihtkonsultatsioone, mis võivad hõlmata ka rakendamisdialoogi ja olukorra kontrolli.

Erandjuhul, kui vajadus kiireloomuliste meetmete järele on terav ja nõuab ettepaneku vastuvõtmist äärmiselt lühikese aja jooksul, võib parema õigusloome eest vastutav volinik teha eespool nimetatud tavapärastest menetlusstandarditest erandeid. Seda saab siiski kasutada vaid juhul, kui meetme kiireloomulisus on selgelt tõendatud.

¹⁸ Võimalikud on järgmised arvamuse liigid: positiivne arvamus, positiivne arvamus reservatsioonidega, negatiivne arvamus.

¹⁹ Ühissoovitused taotluste 983/2025/MAS, 2031/2024/VB ja 1379/2024/MIK kohta

Sellisel erandlikul juhul tuleb komisjonil lisada ettepanekule või avaldada hiljemalt kolme kuu jooksul komisjoni talituste analüütiline töödokument. See dokument peab sisaldama vähemalt järgmist teavet:

- probleemi määratlus;
- probleemi lahendamiseks sobivaks peetud lähenemisviis;
- ettepaneku peamiste mõjude hindamine, sealhulgas kulude-tulude analüüs ja kliimaeesmärkidega kooskõla hindamine.

Kiireloomulise hindamise asjaolud ja kõik erandid dokumenteeritakse nõuetekohaselt, arhiveeritakse läbipaistval viisil ja neile viidatakse ettepaneku seletuskirjas. Sel viisil püütakse saavutada sobiv tasakaal kiireloomuliste meetmete vajaduse ja rakendatavate parema õigusloome standardite range kasutuse vahel.

Nutikam ja paindlikum konsultatsioonisüsteem

Komisjonil on ulatuslik konsultatsioonisüsteem, mis on laialdast kiitust leidnud, – see on olnud OECD pingereas²⁰ korrapäraselt kõige kõrgemal kohal. Konsultatsioonivahendite valik laienes hiljuti veelgi, kui lisandusid rakendamisdialoogid ja olukorra kontrollid²¹. Kuigi komisjoni konsultatsioonisüsteem toimib väga hästi, on sidusrühmad väljendanud muret konsultatsioonide kestuse ja kattuvuse, küsimuste korduvuse ja ebapiisava tagasiside üle.

Neile muredele vastamiseks parandab komisjon konsultatsioonivahendite sidusust, vältides dubleerimist ja tagades jätkuvalt maksimaalse juurdepääsu kõigile kodanikele ja sidusrühmadele. Kuigi igal konsultatsioonivahendil on oma eesmärk ja igaüks võib olla suunatud mõnevõrra erinevale sihtrühmale, ei tohiks komisjoni kasutatavate konsultatsioonivahenditega küsida samalt sidusrühmalt mitu korda sama asja.

Komisjon seab eesmärgiks konsulteerida üldsusega ühe algatuse üle ainult ühe korra, kas tagasisidekorje või küsimustiku vormis, täiendades seda vajaduse korral sihtkonsultatsioonidega, et saada erinevaid vaatenurki ja vastuseid ning tagada asjakohaste sidusrühmade esindajate mitmekesine kaasatus. Et sidusrühmadel oleks lihtsam sisulisi vastuseid anda, keskendutakse tagasisidekorje dokumendis otsitava teabe põhiaspektidele.

Samuti optimeeritakse konsultatsioonide üldist ajastust. Nagu paljud sidusrühmad on soovinud, ei arvesta komisjon enam võimaluse korral peamisi puhkuseperioode konsultatsioonijärgse sisse. Kui sama algatuse kohta korraldatakse muid avalikke ja/või sihtkonsultatsioone, võib avalike konsultatsioonide küsimustike 12-nädalast standardset tähtaega lühendada kuni kuue nädalani.

Komisjon hakkab sidusrühmi ka otse teavitama, tehes portaalis „Avaldage arvamust!“ automaatselt kättesaadavaks konsultatsioonide vastuste kokkuvõtte. Selline teavitamismehhanism suurendab läbipaistvust ja võimaldab osalejatel konsultatsiooni tulemustega hõlpsasti tutvuda.

²⁰ OECD õiguspoliitika ülevaade 2025, vt joonised 2.1 ja 2.2 sidusrühmade kaasamise kohta esmaste ja madalama taseme õigusaktide väljatöötamisel, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/04/oecd-regulatory-policy-outlook-2025_a754bf4c/56b60e39-en.pdf.

²¹ Sellised vahendid on olnud tähtsal kohal komisjoni lihtsustamistevõimuses, eriti seoses kehtivate õigusaktide stressitestimise ning koond- ja muude lihtsustamissetpanekute ettevalmistamisega.

Lisaks kaasab komisjon konsultatsioonitegevusse nõuandekomiteed ja nende võrgustikud, näiteks piirkondlike keskuste võrgustiku, lihtsustades nende osalemist ja andes nende panuse kohta tagasisidet.

Oluliste muudatuste hindamine

Õigusloomeprotsessi käigus võivad Euroopa Parlament ja nõukogu teha komisjoni algsetesse ettepanekutesse sisulisi muudatusi. Tavaliselt ei hinda nimetatud institutsioonid oma muudatusettepanekute mõju, kuigi nad on võtnud kohustuse seda teha, „kui nad peavad seda õigusloomeprotsessi jaoks asjakohaseks ja vajalikuks“²². Kui aga muudatuste mõju ei hinnata, jääb ka asjaomase õigusakti eeldatava mõju analüüs puudulikuks ja võib muutuda eksitavaks, mis võib kaasa tuua suurema halduskoormuse või ootamatuid raskusi õigusaktide rakendamisel.

Olukorra parandamiseks pakub komisjon välja asjaomaseid institutsioone hõlmava sidusa, pragmaatilise ja koostööpõhise kolmeetapilise lähenemisviisi.

Esiteks peaksid institutsioonid jõudma ühisele arusaamale sellest, milline on sisuline muudatus. Sisulise muudatuse näiteks võib pidada ettepaneku kohaldamisala laiendamist mikroettevõtjatele ja VKEdele, selliste nõuete kehtestamist, millele vastavuse saavutamine tekitab tõenäoliselt täiendavaid kulusid, ettevõtjatele või haldusasutustele uute aruandlusnõuete kehtestamist või täiendavate riiklike kulutuste kehtestamist. Ühised parameetrid võimaldaksid Euroopa Parlamendil ja nõukogul kindlaks teha sisulised muudatused ja neid hinnata.

Teiseks peaks sisulise muudatuse teinud institutsioon esitama mõjuhindangu ja arvutama välja lisanduvad kulud või tekkiva kokkuhoiu, kasutades lihtsat kulude arvutamise meetodit. Halduskulude ja -säästude puhul lihtsustaks kulude ja säästude arvutamist ja aruandlust ELi standardse kulumudeli kasutamine.

Kolmandaks tuleks sisuliste muudatuste mõju esitada kokkuvõtlikul vormil. See peaks hõlmama järgmisi elemente: muudatuse üldine kirjeldus, eeldatavad lisakulud ja/või oodatav kokkuhoid, mõjutatud sidusrühmad, mõju konkurentsivõimele ja innovatsioonile.

Peamised meetmed

- Selliste **algatuste hulga suurendamine**, millega kaasneb **mõjuhindang** ja mida kontrollib **õiguskontrollikomitee** (olulise mõjuga algatused).
- **Sihipärasemad mõjuhindangud**, mis põhinevad esialgsel **mõjumaatriksil** ja on **proportsionaalsemad**.
- **Kiireloomuliste algatuste kiirendatud menetluste miinimumnõuded**.
- Lihtsustatud **tagasisidekorje**, mis keskendub sidusrühmade jaoks olulisele teabele.

²² 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevaheline kokkulepe parema õigusloome kohta (ELT L 123, lk 1), [EUR-Lex – 32016Q0512\(01\) – ET – EUR-Lex](#). Kuigi Euroopa Parlament on varem mõnel puhul selliseid hindamisi teinud, ei ole see enam nii. Nõukogu ei ole aga kunagi muudatusi hinnanud.

- Konsultatsioonide optimeeritud ja **paindlikum ajakava**, mille puhul on võetud arvesse **puhkuseperioode**.
- Eri **konsultatsioonivahendite** integreeritum ja **paindlikum** kasutamine, mis aitab vältida konsultatsiooniväsimust ning saada sidusrühmadelt mitmesuguseid vaatenurki ja vastuseid.
- Konsultatsioonides osalejatele automaatne ja otsene kokkuvõtete **edastamine**.
- **Parema õigusloome suuniste, mõjuhinnangute ja hindamisvormide** ajakohastamine, et neid täiustusi arvesse võtta.
- Jätkuv koostöö kaasseadusandjatega, et töötada välja ja rakendada **ühine metoodika**, mille kohaselt **iga institutsioon peab hindama oma tehtud sisulisi muudatusi**.

3. REGULATIIVNE KORRASTAMINE

Liidu õigustik on aja jooksul mahult kasvanud. See kajastab ELi suurenenud vastutust, ELi tegevust ühtse turu edendamisel ning ELi hallatava küsimusteriingi muutumist üha nõudlikumaks ja keerulisemaks. Paljudel juhtudel asendab ELi õigusakt 27 liikmesriigi erinevaid normistikke. ELi õiguse mahukus ja põhjalikkus ning ELi õigusaktide ja liikmesriigi õiguse koostoime võib tuua kaasa tarbetut keerukust ning õigussubjektide vajaduse olla korraga vastavuses erisuguste nõuetega, viies lõpuks vastuoludeni. Normide kuhjumine on muutunud probleemiks enamikus arenenud jurisdiktsioonides²³.

Sidusrühmad on järjekindlalt rõhutanud, sealhulgas tagasisidekorjes, et lihtsustamine peab hõlmama ka praeguste meetmete läbivaatamist ja konsolideerimist. Kui uute esilekerkivate probleemide lahendamiseks ja ELi õiguse ajakohastamiseks on vaja uusi õigusakte, siis sama oluline on olemasolevat normistikku hästi hallata, et parandada selle selgust, järjepidevust ja sidusust.

Tuginedes oma teatisele „Lihtsam ja kiirem Euroopa“,²⁴ pani komisjon 2025. aastal ette mitmeid kaugeleavaatavaid lihtsustamismeetmeid. Kümme koondpaketti ja muud lihtsustamisetepanekud peaksid pärast seda, kui kaasseadusandjad on need vastu võtnud, aitama ettevõtjatel ja haldusasutustel hoida kokku vähemalt 15 miljardit eurot korduvaid kulusid. Juba on väljatöötamisel mitu uut koondettepanekut ja täiendavad lihtsustamismeetmed. ELi õiguse lihtsustamisele, selgemaks muutmisele ja lihtsamale rakendamisele keskenduvad rohkem kui pooled komisjoni 2026. aasta tööprogrammi seadusandlikest algatustest²⁵.

Lisaks on delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktide läbivaatamine viinud selleni, et ligikaudu 30 % 2026. aastaks kavandatud õigusaktidest on jäetud prioriteetide seast välja. See aitab

²³ OECD majanduspoliitika ülevaade, https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook-volume-2025-issue-2_9f653ca1-en.html.

²⁴ Lihtsam ja kiirem Euroopa: teatis rakendamise ja lihtsustamise kohta (COM(2025) 47).

²⁵ Komisjoni 2026. aasta tööprogramm (COM(2025) 870).

tagada, et teisesed õigusaktid saavutavad oma eesmärgid, jäävad proportsionaalseks ja keskenduvad valdkondadele, kus ELi meetmed annavad suurimat lisaväärtust.

Regulatiivse korrastamise tegevuskava

Iga kolleegiumi liige vastutab tema vastutusalasse kuuluva õigustiku sõelumise eest, hinnates, kas see on endiselt asjakohane ja eesmärgipärane. See on komisjoni poliitilistes suunistes ja volinike missioonikirjades sätestatud stressitestimise lahutamatu osa²⁶. Õigustiku sõelumisel vaadeldakse kõiki poliitikavaldkondi ning see hõlmab ka delegeeritud õigusakte ja rakendusakte.

Nende jõupingutuste jätkamiseks ja esiletõstmiseks võtab komisjon vastu regulatiivse korrastamise tegevuskava. Nimetatud tegevuskavas keskendutakse 12 valdkonnale, mis on esitatud 1. lisa. Need vaadatakse 2026. ja 2027. aastal esmajärjekorras läbi ja vähendatakse asjaomaste sätete keerukust ja killustatust, et parandada nende tulemuslikkust ja tõhusust.

Kaheteistkümne prioriteetse valdkonna hulka kuuluvad kaupade ja teenuste vaba liikumine, finantsteenused, toll, maksustamine, tervishoid ja toiduohutus, põllumajandus, transport, energeetika, kliima, keskkond, digivaldkond, eluase ja lubade andmine. Need on valitud rakendamisel ettetulevate probleemide kohta tehtud komisjoni talituste analüüsi ja sidusrühmade poolt muu hulgas rakendamisdialoogide ja olukorra kontrollide käigus antud tagasiside põhjal.

Regulatiivse korrastamise tulemusena tuleks võtta seadusandlikke ja muid meetmeid, millega kõrvaldada aegunud sätted, kattuvused, vastuolud ja ülemäärase, tarbetut halduskoormust tekitavad nõudeid. Samuti aitab see kaasa konsolideerimisele valdkondades, mida iseloomustab suur regulatiivne killustatus, ning selle tulemusel võib teatavaid komisjoni ettepanekuid tagasi võtta, kui need ei kajasta enam praegust olukorda või kui nende vastuvõtmine kaasseadusandjate juures on takerdunud.

Võimalike meetmete hulka kuulub näiteks ühtlustamine, protsesside digitaliseerimine, killustatud normide sujundamine, aruandluskohustuste kahandamine ja digivahendite kasutamine bürokraatia vähendamiseks. Tegevuskavaga edendatakse läbipaistvust ja prognoositavust, et tagada ELi õigusaktide eesmärgipärasus ja vähendada samas nõuete täitmisega seotud kulusid ettevõtjate, haldusasutuste ja kodanike jaoks.

Et hoida regulatiivse korrastuse algatust hoogsana, vaatab volinike kolleegium tegevuskava rakendamisel tehtud edusammud korrapäraselt läbi. Regulatiivse korrastuse edenemise kohta hakatakse aru andma komisjoni iga-aastase lihtsustamist, rakendamist ja täitmise tagamist käsitleva aruandluse raames.

Lihtsustamisplatvorm – uus kõrgetasemeline eksperdirühm

Ülalkirjeldatud põhjalike regulatiivse korrastamise meetmete võtmise toetamiseks moodustatakse sidusrühmade kõrgetasemeline koostöörühm – lihtsustamisplatvorm²⁷. Uues eksperdirühmas²⁸ osalevad riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused, Euroopa Regioonide Komitee koos piirkondlike keskuste võrgustikuga, Euroopa Majandus- ja

²⁶ Euroopa valik. Poliitilised suunised järgmisele Euroopa Komisjonile (2024–2029).

²⁷ Loodava eksperdirühma tegevus hakkab tuginema aastatel 2021–2024 tegutsenud tulevikukindluse platvormile.

²⁸ C(2026) 8000

Sotsiaalkomitee, sotsiaalpartnerid, ettevõtjad ja kodanikuühiskonna organisatsioonid. Osalejad saavad teha ettepanekuid selle kohta, kuidas muuta ELi õigusnormid ja nende rakendamine kodanike, ettevõtjate ja haldusasutuste jaoks lihtsamaks ja kergemini kohaldatavaks, et oleks ühtlasi võimalik pidada arvet edusammude ja esilekerkivate vajakute üle.

Peamised meetmed

- Viia vastavalt lisatud tegevuskavale läbi **regulatiivne korrastus**.
- Küsida sidusrühmadelt täiendavat tagasisidet, sealhulgas **konsultatsioonide, rakendamisdialoogide ja olukorra kontrollide** kaudu, et teha kindlaks rakendamisel eettulevad probleemid ja lihtsustamisvõimalused.
- Luua uus kõrgetasemeline eksperdirühm – **lihtsustamisplatvorm**, millega aidata kaasa lihtsustamisele ja halduskoormuse vähendamisele.

4. VÕITLUS ÜLereguleerimise vastu

Ühtse turu tõkked võivad tuleneda liikmesriikide poliitilistest valikutest, haldusmenetluste erinevustest, haldussuutlikkuse puudumisest või ebaühtlasest digitaliseeritusest. Kuigi sellised takistused ei ole alati ELi õigusega vastuolus, takistavad need teinekord tahtmatult ühtse turu sujuvat toimimist. Ühtse turu tõkked omakorda õõnestavad ELi jõukust ja kerksust.

Üks olulisemaid sedalaadi tõkkeid on ülereguleerimine²⁹. Sedasi nimetatakse olukorda, kus liikmesriik kehtestab mõnes kindlas poliitikavaldkonnas ELi õiguse ülevõtmisel või rakendamisel laiemal kohaldamisala ja rangemad normid või kohustused, mis lähevad kaugemale ELi õigusaktis sätestatud nõuetest³⁰. Ülereguleerimiseks võib pidada ka koormavamate menetluste kehtestamist, kui on ELi õiguse rakendamiseks vajalik.

Isegi kui sellised tavad ei kujuta endast ELi õigusaktide tähenduses rikkumist, on neil tavaliselt ühtsele turule kahjulik mõju, sest need takistavad äritegevust, sealhulgas riiklikul tasandil, ja võivad põhjendamatult piirata inimeste õigusi. Samuti võivad need tekitada ebavõrdseid äritingimusi ja kasvatada nõuete täitmisega seotud kulusid, kahjustades Euroopa ettevõtlust, innovatiivsust ja lõppkokkuvõttes konkurentsivõimet. Lisaks kaasneb sellega oht ELi mainele, sest ettevõtjad võivad vastutuse hõlguse tõttu pidada riiklikest poliitilistest valikutest tuleneva regulatiivse koormuse eest vastutavaks Euroopa Liitu.

Selliste ühtse turu tõkete kõrvaldamine ja ülereguleerimise vähendamine on võimalik ainult koostöös liikmesriikidega. Seda silmas pidades töötab komisjon välja parimad tavad ja kriteeriumid, millega aidata liikmesriikidel ülereguleerimist ära tunda ja seda ELi õigusaktide ülevõtmisel ja rakendamisel vältida. Selle aluseks on Euroopa Ülemkogu 19. märtsi 2026. aasta järeldustes väljendatud ühine kohustus vältida ülereguleerimist. Komisjon annab liikmesriikidele ühtlasi direktiivide ülevõtmise protsessis tuge, aidates neil võimalikud ülereguleerimise ohud varajases etapis kindlaks teha.

²⁹ Ülereguleerimine nimetati ühtse turu takistuseks 2025. aasta ühtse turu strateegias (COM(2025) 500).

³⁰ See ei piira liikmesriikide õigust võtta teatavates poliitikavaldkondades rangemaid meetmeid, kui aluslepingutes on nii sätestatud.

Ülereguleerimisest tulenevate rakendamisel ettetulevate probleemide kindlakstegemiseks ja uurimiseks kasutab komisjon konsultatsioone, volinike peetavaid rakendamisdialooge ja olukorra kontrole. Ülereguleerimise ohte saab tuvastada ka õigusnormide täitmise tagamise sihtvaldkondade abil (vt tagapool asjaomast rubriiki).

Tõendite kogumisele peaksid kaasa aitama ka liikmesriigid. Juba praegu saavad liikmesriigid, kui nende riiklikud meetmed on direktiivide ülevõtmise ajal või pärast seda ELi õigusest rangemad, sellele asjaomases andmebaasis³¹ osutada. Praktikas seda võimalust siiski ei kasutata.

Kahjulike ühtse turu tõkete ja ülereguleerimise vastu võitlemiseks hoogustab komisjon ka olemasolevate mehhanismide ja foorumite kasutamist. Ka Euroopa poolaasta protsessi³² raames hakatakse iga riigi puhul peamisi ühtse turu tõkkeid ja ülereguleerimise ohtu välja selgitama ning osutama juhtumitele, millega tuleks tegeleda esmajärjekorras. Kahjulike ühtse turu tõkete kõrvaldamisel tugineb komisjon muu hulgas ühtse turu normide täitmise tagamise rakkerühmas koos liikmesriikidega välja töötatud koostööpõhisele lähenemisviisile.

Lisaks sellele võtab komisjon ülereguleerimise ohtu arvesse ka seadusandlike ettepanekute tegemisel, vormistades need viisil, mis sellise ohu minimeerib (näiteks võib eelistada ühtset turgu puudutavates küsimustes vajaduse korral direktiividele määrusi, et asjaomane küsimus oleks ELi õigusnormidega ammendavalt reguleeritud).

Peamised meetmed

- Aidata liikmesriikidel vältida ülereguleerimist, koostades selleks **parimaid tavasid ja ülevõtmissuuniseid sisaldava töövahendi**.
- Avastada komisjoni töövahendite abil ja koostöös liikmesriikidega ülereguleerimise juhtumid **kindlamalt ja varem**.
- Teha **Euroopa poolaasta protsessis ja ühtse turu normide täitmise tagamise rakkerühmas** kindlaks peamised tõkked ja võtta ülereguleerimise probleemide puhul iga liikmesriigi suhtes eraldi järeelmeetmeid.

5. ÕIGUSAKTIDE PAREM RAKENDAMINE JA NENDE TÄITMISE KINDEL TAGAMINE

Isegi parimate õigusnormidega ei saavutata kavandatud mõju, kui nende rakendamine on liikmesriigiti killustatud, pikaleveniv või ebajärjekindel. Sellised puudused mitte ainult ei nõrgenda ühtse turu terviklikkust ja konkurentsivõimet, vaid õõnestavad usaldust õigusriikluse vastu, mis on ELi legitiimsuse alus. See toob inimestele ja ettevõtjatele kaasa märkimisväärsed kulusid. Õigusnõuete täitmise kindel ja prognoositav tagamine suurendab ka liidu usaldusväärsust rahvusvahelistes partnerlustes ja parandab tema suutlikkust edendada reeglitel põhinevat koostööd.

³¹ THEMIS on komisjoni talituste ja liikmesriikide ühine andmebaas, milles riiklikud ametiasutused teatavad komisjonile oma riiklikest ülevõtmismeetmetest.

³² Euroopa poolaasta on Euroopa Liidu majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise ja järelevalve raamistik.

Komisjoni praegune koosseis on teinud olulisi algatusi, et tugevdada ühtset turgu³³ ja kaitsta õigusriiklust³⁴. Komisjon on suurendanud liikmesriikidele antavat rakendustoetust, et neil oleks algusest peale olemas vahendid ELi õiguse õigeaegseks ja nõuetekohaseks rakendamiseks³⁵. Kui aga ennetav tegevus ei anna tulemusi, on ELi õigusnormide õigeaegse täitmise tagamiseks vaja spetsiaalseid täitemeetmeid.

Võttes arvesse Euroopa väljakutsete ulatust ja suurendamaks Euroopa kerksust tulevaste kriiside suhtes, on komisjonil kavas ELi õigusnormide täitmise tagamist tõhustada. Kavas on võtta meetmeid ELi õigusaktide täitmise kiireks ja kindlaks tagamiseks kõigis poliitikavaldkondades ning võrdse kohtlemise edendamiseks³⁶.

Ühtse turu õigusnormide täitmise tagamise sihtvaldkonnad

Ühtne turg on Euroopa innovatsiooni, majanduskasvu ja konkurentsivõime liikumapanev jõud³⁷. Ettevõtjad, kelle teel on põhjendamatud takistused ning kes peavad hakkama saama liikmesriigiti erinevate õigusnõuete ja kaubandustingimustega, ei saavuta oma täit potentsiaali. Sellised tõkked moonutavad konkurentsi ning piiravad piiriülest tegevust ja investeringuid.

Seepärast tõhustab komisjon oma tööd ühtse turu normistiku täitmise tagamisel. 2. lisas on süsteemse ja majandusliku tähtsuse järgi kindlaks määratud üksteist ühtse turu sihtvaldkonda, kus õigusnormide täitmise tagamine on eriti oluline. Nendes valdkondades uurib komisjon iga liikmesriigi olukorda ennetavamal viisil ja algatab tuvastatud probleemidega tegelemiseks vajaduse korral kiiresti rikkumismenetluse. Loetletud sihtvaldkonnad on seotud küsimustega, millel on ühtse turu toimimisele suur mõju ja mis võivad Euroopa ettevõtjatele kahju teha. Komisjon on need valdkonnad kindlaks määranud teabe põhjal, mis on saadud rakendamisdialoogidest, kodanike ja sidusrühmade kaebustest ja muudest allikatest, arvestades ka süsteemseid kitsaskohti, mis on kindlaks tehtud kõikjal ELis tegutsevate SOLVITI keskuste kaudu, kes tegelevad mitmesuguste piiriüleste probleemidega. Ka võitlus õigusvastase ülereguleerimise vastu kuulub nendes sihtvaldkondades õigusaktide täitmise tagamise hulka³⁸.

Liikmesriigid peavad hakkama järgima ühtset turgu käsitlevaid õigusnorme võimalikult kiiresti, kasutades iga juhtumi puhul sobivat vahendit. Uurimisel tugineb komisjon olemasolevatele vahenditele ja teabevahetusele liikmesriikidega eksperdirühmades, ülevõtmiseminaridel ja vajaduse korral sihtkohtumistel. Volinike peetavate

³³ „Ühtne turg: meie Euroopa koduturg ebakindlas maailmas. Ühtse turu lihtsamaks, sujuvamaks ja tugevamaks muutmise strateegia“ (COM(2025) 500 final).

³⁴ Iga-aastane õigusriigi tsükel, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/annual-rule-law-cycle_et

³⁵ „Lihtsam ja kiirem Euroopa: teatis rakendamise ja lihtsustamise kohta“ (COM(2025) 47).

³⁶ Käesolev teatis täiendab, kuid ei asenda varasemates teatistes, eelkõige komisjoni teatistes „ELi õigus: parema kohaldamisega paremad tulemused“ (C(2016)8600) ja komisjoni teatistes „ELi õiguse täitmine ja tulemuslikkus“ (COM(2022)518 final), õigusnõuete täitmise tagamise vallas seatud prioriteete.

³⁷ Euroopa Keskpanka andmetel tooks kaubandustõkete vähendamine kaupade vallas kaasa ELi-sisese kaubavahetuse kasvu 4,4 % ja heaolu hinnangulise kasvu 1,3 %. Kaubandustõkete vähendamisel teenuste vallas oleks aga kaubavahetuse kasv ja heaolu kasv suuremad (vastavalt 14,5 % ja 1,8 %), vt [EKP majandusülevaate 8/2025](#) osana ilmunud [artikkel](#).

³⁸ Komisjoni 30. jaanuari 2026. aasta iga-aastases ühtse turu ja konkurentsivõime aruandes (COM(2026) 46) anti teada, et igal aastal hakatakse avaldama ühtse turu jõustamiskava. 2026. aasta nõuete täitmise tagamise prioriteedid on osa käesolevasse teatisesse lisatud üheteistkümnest ühtset turgu käsitlevate õigusaktide täitmise tagamise sihtvaldkonnast. Sihtvaldkondade määramine ei piira ranget järelevalvet ELi normide rakendamise üle muudes prioriteetsetes valdkondades, näiteks puhta energia kasutuselevõtu kiirendamise normide vallas, nagu on sätestatud 22. aprilli 2026. aasta dokumendis COM(2026) 370 (teatis „AccelerateEU“).

rakendamisdialoogide ja olukorra kontrollide käigus võib saada väärtusliku sisendi nendelt, keda ELi õigusnormid praktikas mõjutavad. Komisjon soovib kasutada ühtse turu võimalike rikkumiste korral rohkem rikkumismenetluse-eelseid dialooge, kui on olemas usutav võimalus leida koostöös asjaomaste liikmesriikidega tekkinud olukorrale kiireid lahendusi.

Vajaduse korral algatab komisjon rikkumismenetluse. Seda tehakse siis, kui rikkumismenetluse-eelne dialoog on jooksnud liiva või kui rikkumine on raske ja algusest peale hästi tõendatud. Ka rikkumismenetluse algatamise korral jääb eesmärgiks nõuetele vastavuse kiire saavutamine, millest annab muu hulgas tunnistust see, et komisjon on sagedasti jõudnud lahenduseni menetluse esimestes etappides³⁹.

Kui komisjon ei jõua asjaomase liikmesriigiga ei dialoogis ega rikkumismenetluse kohtueelses etapis positiivse tulemuseni, annab ta asja kõhklemata Euroopa Kohtusse, kui see on asjakohane. Edusammud, mida komisjon on teinud õigusnormide täitmise tagamisel, ja tulemused, milleni ta on ühtse turu sihtvaldkondades jõudnud, lisatakse komisjoni iga-aastasessse lihtsustamise, rakendamise ja täitmise tagamise teemalisse aruandlusesse.

ELi õigusnormide täitmise tagamise kiirendamine

See, et ELi õigust järgitakse, ei ole oluline üksnes ühtse turu tõhusaks toimimiseks, vaid ka ELi kui õigusriiklusel põhineva kogukonna edasikestmiseks. ELi kehtestatud reeglid saavad aidata inimesi ja ettevõtjaid alles siis, kui liikmesriigid need nõuetekohaselt ja õigeaegselt rakendavad. See on eriti oluline ajal, mil kõikjal maailmas on õigusriiklus sattunud surve alla ja rahvusvahelist kaubandust on tabanud moonutused.

Kuid ikkagi ei ole liiga paljusid direktiive õigel ajal üle võetud. 2025. aastal oli pea 70 % juhtudest rikkumismenetluse algatamise põhjuseks see, et liikmesriik ei olnud direktiivi õigel ajal üle võtnud, mistõttu ei jõudnud ELi õigusega ette nähtud hüved täiel määral inimeste ja ettevõtjateni. Tollel aastal ületas enamik liikmesriike ülevõtmistähtaegu süstemaatiliselt, mis sundis komisjoni algatama 370 rikkumismenetlust 36 ülevõetava direktiivi kohta.

Kuigi komisjon tegutseb hilinenud ülevõtmisega seotud rikkumismenetluse algatamisel kiiresti, võib menetluse edenemine ja lahenduse leidmine võtta teinekord aastaid. Juhtumid, kus direktiivi ei ole üle võetud õigesti või direktiivi või määrust kohaldatakse puudulikult, võtavad veelgi rohkem aega. 2025. aastal lõpetatud rikkumismenetluste keskmiseks kestuseks oli olnud ligemale kolm aastat ja peaaegu viiendik neist olid kestnud üle viie aasta⁴⁰. Samas kohaldatakse ELi õigusnorme liikmesriikides ebaühtlaselt, nii et inimeste ja ettevõtjate jaoks võib olukord liikmesriigiti erineda ja valitseda õiguskindlusetus.

Seetõttu püüab komisjon juhtudel, kui direktiive ei ole üle võetud, kiirendada täitemeetmete võtmist. Nimelt on komisjonil kavas olukorras, kus liikmesriigid ei ole ülevõtmismeetmetest teatanud, püüda esitada rikkumismenetluse teises etapis põhjendatud arvamus kiiremini ja lihtsamini⁴¹ pärast liikmesriigile ametliku kirja saatmist menetluse esimeses etapis. Kui liikmesriik ei teata ülevõtmismeetmetest (täielik ülevõtmata jätmine) või ei esita pärast rikkumismenetluse algatamist täiendavat teavet (osaline ülevõtmata jätmine), esitab komisjon üldjuhul kuue kuu jooksul pärast ametliku kirja saatmist põhjendatud arvamuse.

³⁹ Kaks kolmandikku rikkumismenetlustest lahendatakse esimeses etapis (pärast ametliku kirja saatmist) ning ligikaudu 95 % juhtumitest leiab lahenduse enne Euroopa Kohtusse pöördumist.

⁴⁰ <https://ec.europa.eu/implementing-eu-law/member-state-infringement-cases/en#inline-nav-10>

⁴¹ Rakendades muu hulgas rikkumismenetluses otsuste vastuvõtmiseks sagedamini volitamist.

Liikmesriikide kohustust anda piisavalt selget ja täpset teavet direktiivi ülevõtvate siseriiklike õigusnormide sisu kohta on kinnitatud Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikas⁴². Euroopa Kohus on nimelt rõhutanud, et selline teave on vajalik selleks, et komisjon saaks kindlaks teha, kas liikmesriik on direktiivi täielikult üle võtnud. Viimastel aastatel on komisjon aidanud liikmesriikidel esitada selliseid selgitusi standardsel ja ühtlustatud kujul⁴³ ning jätkab sellise abi pakkumist. Kui liikmesriik ei esita vajalikke selgitusi, kohaldatakse sama lihtsustatud menetlust nagu eespool osutatud juhul, kui ülevõtmismeetmetest on jäetud teatamata.

Samamoodi suhtub komisjon rangemalt liikmesriikide taotlustesse saada ametlikule kirjale vastamise kahekuulisele tähtajale pikendust⁴⁴ (kõikide rikkumismenetluse liikide puhul). Tulevikus antakse ajapikendust üldjuhul ainult põhjendatud arvamuse etapis, tingimusel et liikmesriigid tunnistavad rikkumist ja taotlus vastab kehtestatud kumulatiivsetele tingimustele,⁴⁵ mida hinnatakse rangelt. Ametliku kirja etapis antakse vastamistähtajale piiratud kestusega ajapikendust üksnes väga erandlikel asjaoludel, näiteks vääramatu jõu korral, kui ettenägematud asjaolud ei võimalda liikmesriigil õigeaegselt vastata.

Komisjoni praeguse koosseisu ametiaja lõpuks on seatud selge eesmärk vähendada pikalt kestnud rikkumismenetluste arvu. Selle saavutamiseks võtab komisjon vaatluse alla rikkumisuhtumid, mille menetlemine on väldanud üle viie aasta, kuid mida ei ole veel Euroopa Kohtusse antud. Lahenduse leidmisel on otsustava tähtsusega liikmesriikide jõupingutused ja koostöövalmidus.

Tehisintellekti rakendused

Teine võimalus õigusaktide täitmise tagamise kiirendamiseks on kiirendada riiklike ülevõtmismeetmete vastavuskontrolli. Riiklikud õigusaktid kajastavad iga liikmesriigi ainulaadset põhiseaduslikku, menetluslikku ja haldussüsteemi ning nende meetmete kontrollimine nõuab aega ja ressursse. Seetõttu võtab komisjon kasutusele spetsiaalsed tehisintellektipõhised töövahendid, millega aidata kontrollida, kuidas liikmesriigid on ELi õigust üle võtnud. Nende vahendite abil saab komisjon aidata kaasa õigusnormide süstemaatilisemale hindamisele kõigis liikmesriikides, et teha paremini kindlaks ülereguleerimise juhtumeid. 2026. aastal algatab komisjon riiklike ülevõtmismeetmete vastavuskontrollide katseprojekti. Tehisintellekti kasutatakse selles inimhindamise täiustamiseks, mitte inimeste asendamiseks, ning selle kasutamise suhtes kohaldatakse rangeid kaitsemeetmeid⁴⁶. Ka liikmesriike julgustatakse kasutama õigusaktide ülevõtmise ja järelevalve kiirendamiseks tehisintellekti.

⁴² Põhjanev kohtuotsus, Euroopa Kohus, 8. juuli 2019, komisjon vs. Belgia, C-543/17 P, ECLI:EU:C:2019:573, punkt 59.

⁴³ Näiteks on liikmesriikidele tehtud kättesaadavaks vorm, mida saab selgituse esitamiseks kasutada.

⁴⁴ Ametliku kirjaga küsitakse liikmesriigi kommentaare komisjoni järelduste kohta, sageli eelnevad sellele rikkumismenetluse-eelsed dialoogid või kahepoolne teabevahetus. Põhjendamatud viivitused takistavad komisjoni hindamistegevust ja võivad põhjustada liikmesriikide ebavõrdset kohtlemist.

⁴⁵ Taotlus peab sisaldama võetavate meetmete realistlikku ja piisavalt selget ajakava; taotluse eesmärgiks peab olema võimaldada liikmesriigil võtta põhjendatud arvamuse järgimiseks vajalikke meetmeid; vastamise tähtaja pikenduse saamiseks saab esitada ainult ühe taotluse; taotlus peab jõudma peasekretariaati enne esialgse tähtaja möödumist; antud ajapikendus ei tohi ületada kolme kuud.

⁴⁶ Automatiseeritud otsuste ohu välistamine ja heade haldustavade jälgimise tagamine.

Tugevamad hoiatussüsteemid

Täitmise tagamise tugevdamine nõuab usaldusväärseid hoiatusvahendeid. Kui on tuvastatud ELi õiguse rikkumine ja alustatud uurimist, peavad kõik pooled tegema probleemide lahendamiseks koostööd. Kui see nii ei lähe ja asjaomane liikmesriik ei hakka ikkagi nõudeid täitma, võib komisjon anda kahel juhul⁴⁷ asja Euroopa Kohtusse, taotledes rahaliste karistuste määramist.

Juhul kui direktiiv ei ole üle võetud täielikult, on aluslepingutega ette nähtud rahalised karistused juba siis, kui komisjon annab liikmesriigi esimest korda Euroopa Kohtusse. Sellisel juhul ei saa Euroopa Kohus ületada oma otsuses komisjoni pakutud summat. Kui liikmesriik ei täida esimest kohtuotsust ja tuleb teist korda Euroopa Kohtusse anda, on Euroopa Kohtul ulatuslik kaalutusõigus otsustada muuta rahalise karistuse summa komisjoni pakutust suuremaks (ja seda on viimastel aastatel ka tehtud). Direktiivi ülevõtmata jätmine takistab selle kohaldamist riiklikus õiguskorras, mis tähendab, et inimesed ja ettevõtjad jäävad ilma direktiiviga ette nähtud õigustest ja eelistest⁴⁸.

Eespool öeldut arvestades ja pidades silmas vajadust muuta rahalised karistused liikmesriikide jaoks piisavalt hoiatavaks, on komisjonil kavas näidata kohtule ettepanekavate karistuste arvutamisel süstemaatiliselt üles suuremat rangust, mis toob kaasa summade suurenemise.

Koostöö liikmesriikidega parema nõuetele vastavuse saavutamiseks

Olemasolevate tõkete kõrvaldamine on vaid pool ülesandest – sama oluline on uute tõkete tekke vältimine. Kuna õigustik areneb pidevalt, ressursid on piiratud ja kriisidele tuleb reageerida kiiresti, on väga tähtis, et uusi õigusnorme rakendataks kohe algusest peale nõuetekohaselt.

Komisjon usub kindlalt, et ELi õiguse täieliku järgimise saavutamise eest vastutavad komisjon ja liikmesriigid ühiselt. Õigusaktide rakendamisel pakub komisjon liikmesriikidele rakendusstrateegiate, ülevõtmise tegevuskavade, kohandatud suuniste ja spetsiaalsete töörühmade vormis ulatuslikku tuge. Liikmesriigid peaksid omakorda tegema komisjoniga ennetavat koostööd, andes rakendamisel ettetulevatest probleemidest varakult teada. Sel viisil saab vältida ELi õigusaktide killustunud rakendamist.

Aja jooksul on uute direktiivide arv vähenenud ning seadusandliku vahendina on hakatud rohkem kasutama määrusi, mis nõuavad erinevaid järelevalveviise. Sellega seoses peavad komisjon ja liikmesriigid järelevalvet ELi määruste rakendamise ja kohaldamise üle tugevdama. 2026. aastal töötab komisjon välja uue IT-vahendi, millega luua liikmesriikide jaoks ühtne kontaktpunkt komisjoniga suhtlemiseks ja riiklikest rakendusmeetmetest (näiteks pädevate asutuste määramisest) määrustes sätestatud tähtaegade jooksul teadaandmiseks. Samuti aitab kõnealune IT-vahend komisjonil anda liikmesriikidele süstemaatilisi

⁴⁷ i) Kui liikmesriik ei ole võtnud vajalikke meetmeid, et täita varasemat Euroopa Kohtu otsust, milles on tuvastatud liidu õiguse rikkumine (ELi toimimise lepingu artikli 260 lõige 2), ja ii) kui liikmesriik ei ole täitnud seadusandliku menetluse kohaselt vastu võetud direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamise kohustust (ELi toimimise lepingu artikli 260 lõige 3).

⁴⁸ Teatamata jätmist käsitlevas Euroopa Kohtu praktikas on järjepidevalt rõhutatud, et ülevõtmise ja teatamise kohustus on „liikmesriikide peamised kohustused liidu õiguse täieliku tõhususe tagamisel ning seega tuleb nende kohustuste rikkumist käsitada kui ilmselgelt rasket rikkumist“ (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola, C-147/23, ECLI:EU:C:2024:346, punkt 72).

rakendamissuuniseid ning teha määruste rakendamise ja kohaldamise üle süstemaatilist järelevalvet.

Siiski ei tulene kõik takistused ELi õiguse puudulikkusest rakendamisest. Paljud neist tulenevad liikmesriikide õigusnormide ühepoolsusest. Tõhus koostöö tähendab ka seda, et liikmesriigid peaksid hoiduma selliste riigisiseste õigusnormide kehtestamisest, mis võivad takistada ühtse turu nõuetekohast toimimist ja häirida ELi õigusnormide järjepidevat rakendamist.

Õigusliku killustatuse vähendamiseks tõhustab komisjon mõnede olemasolevate vahendite kasutamist, nagu ühtse turu läbipaistvuse direktiiv⁴⁹ ja teenuste direktiiv,⁵⁰ mille kohaselt peavad liikmesriigid teatama riiklike meetmete eelnõudest, ning uurib võimalusi menetluste edasiseks täiustamiseks. Need sätted aitavad õigusloome varases etapis enne riiklike meetmete vastuvõtmist vastuolusid ELi õigusega edukalt ära hoida, mistõttu kaob vajadus edasiste jõupingutuste järele õigusnormide täitmise tagamisel ning muutub tõhusamaks nii komisjoni kui ka liikmesriikide tegevus.

Ühtse turu läbipaistvuse direktiiviga loodud läbipaistvussüsteemi kohaselt peavad liikmesriigid teatama teatavaid tooteid ja teenuseid käsitlevate meetmete eelnõudest enne nende vastuvõtmist. Komisjon vaatab need eelnõud ELi õiguse alusel läbi, kaasates võrdselt kõik liikmesriigid, kes saavad esitada omapoolse hinnangu. Pärast teatamist kohaldatakse kolmekuulist ooteaega, mille jooksul ei saa teate esitanud liikmesriik meedet vastu võtta. See annab aega tagasiside andmiseks ja kohanduste tegemiseks. Sidusrühmi teavitatakse täielikult TRISi platvormi kaudu ja nad saavad anda sisulist tagasisidet, et vältida tõkkeid riiklikul tasandil.

Teenuste direktiivi kohase teatamiskohustuse alla kuuluvate riiklike meetmete puhul ooteaega ei kohaldata, kuid komisjon kutsub liikmesriike üles teatama nii palju kui võimalik meetmetest eelnõu etapis vabatahtlikult, mis aitaks suurendada teatamiskohustuse ennetavat mõju.

Viimastel aastatel on komisjon juhtinud meetmete eelnõude juures tähelepanu nõuetele vastavusega seotud probleemidele eelkõige põllumajanduslikus toidutööstuses, digiteenuste sektoris ja keskkonnasektoris. Kuid mitte kõik liikmesriigid ei ole neid küsimusi käsile võtnud.

Kui tuvastatud rikkumised jäävad lahendamata, hakkab komisjon uue ennetava vahendi abil alkatama rikkumismenetlusi süstemaatiliselt. Samuti tagatakse sellega täielik vastavus ühtse turu läbipaistvuse direktiivile, võttes täitemeetmeid, kui liikmesriigid eiravad menetlusnõudeid (nt kui nad ei järgi ooteaega) või ei teata oma õigusaktide eelnõudest. Ka muude sarnaste sätete puhul, mis võidakse lisada tulevastesse õigusaktidesse, on komisjonil kavas rakendada samasugust lõimitud täidetavuse mehhanismi.

Lisaks eespool nimetatud meetmetele pöörab komisjon suurt tähelepanu ELi õigusest tulenevate kohustuste täitmisele järgmises finantsraamistikus ning riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade raames võetavate meetmete puhul, eelkõige seoses ühtse turu nõuetekohase toimimisega.

⁴⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (ELT L 241, 17.9.2015, lk 1).

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 376, 27.12.2006, lk 36).

Peamised meetmed

- Lahendada kiiresti **ühtse turu õigusnormide täitmise tagamise sihtvaldkondades** tuvastatud probleemid ja anda lahendamata jäänud probleemid vajaduse korral Euroopa Kohtusse.
- **Kiirendada** direktiivide mittetäieliku ülevõtmise suhtes algatatud **rikkumismenetlusi**, koostades põhjendatud arvamuse kiiremini ja võttes süstemaatilisi järelmeetmeid, kui liikmesriigid ei ole esitanud selgitavaid dokumente.
- **Vähendada tähtaegade pikendamist** seoses liikmesriikide kohustusega teavitada rikkumismenetluse käigus komisjoni.
- Võtta kasutusele spetsiaalsed **tehisintellektipõhised töövahendid**, millega aidata kiirendada ülevõtmise hindamist, vähendades seeläbi halduskoormust, seadmata ohtu täpsust, ja nähes ette ranged kaitsemeetmed.
- Vähendada komisjoni praeguse koosseisu ametiaja lõpuks **pikale veninud rikkumismenetluste arvu**, keskendudes eelkõige üle viie aasta väldanud juhtumitele, mida ei ole Euroopa Kohtusse antud.
- Muuta liikmesriikide suhtes Euroopa Kohtule ettepanekavad **rahalised karistused hoiatavamaks**.
- Parandada direktiivide ülevõtmise kontrollimise kõrval ka **ELi määruste üle tehtavat järelevalvet**, kasutades selleks uut IT-vahendit, millega koondada vajaduse korral liikmesriikide teated ühte kohta ning süstematiseerida rakendussuuniseid ja tugevdada komisjoni järelevalvealast tegevust.
- **Parandada ühtset turgu käsitlevate õigusnormide rikkumise ennetamist**, kasutades ühtse turu läbipaistvuse direktiivi ja teenuste direktiivi kohaseid teavitamisnõudeid.